

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

В.В. Бугайчук, аспірант^{*}

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено кількісний і якісний склад кадрового забезпечення сільськогосподарських підприємств. З'ясовано проблеми забезпечення кваліфікованими працівниками аграрного сектора та запропоновано заходи щодо вирішення даної проблеми.

---

^{*} Науковий керівник – Л.Д. Павловська, к. е. н., доцент

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток суспільства, окремих галузей народного господарства і певних регіонів визначається, переважно, кількістю, якісними характеристиками та рівнем використання його виробничого потенціалу, складовою якого є трудові ресурси. Однак за останні вісімнадцять років через різні причини (падіння обсягів виробництва майже вдвічі, погіршення соціально-економічних умов та загострення демографічної ситуації) відбулося не тільки абсолютне скорочення чисельності сільськогосподарських працівників, але й значно погіршився їх якісний склад. Постає проблема пошуку шляхів кількісного і якісного оновлення трудових ресурсів аграрного сектора, як специфічного і надзвичайно важливого фактора економічного зростання сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення сутності поняття та ефективності використання трудових ресурсів знайшло своє відображення у працях відомих зарубіжних та українських вчених: Т. Шульца, Г. Беккера, А. Соренсона, Д. Шнайдера, О. Грішної, О. Варецької, О. Головінова та Г. Головінової, Я. Дуткевича, М. Михайлової, Ж. Поплавської та інших. Але, незважаючи на велику кількість та всебічність досліджень, розвиток держави та суспільних відносин зумовлює появу нових проблем, пов'язаних з кадровим забезпеченням аграрних підприємств, розв'язання яких є завжди актуальним і потребує додаткових досліджень.

Метою є оцінка кадрового забезпечення сільськогосподарських підприємств та визначення напрямів щодо його покращення в аграрному секторі.

Виклад основного матеріалу. Забезпеченість аграрного підприємства кадрами в оптимальній кількості та належній якості за різних соціально-економічних систем розвитку суспільства є необхідною передумовою досягнення його цілей. Кадровий потенціал організації формується з наявного кількісного складу працюючих з відповідними їх якісними характеристиками (професійна, вікова, статева структура; освітньо-кваліфікаційний рівень) [2, с. 59].

У вітчизняному аграрному секторі економіки постала проблема кадрового забезпечення як у кількісному, так і якісному аспектах, що зумовлена демографічною ситуацією в країні, погіршенням соціального розвитку, некваліфікованим менеджментом у значній частині агроформувань, іншими чинниками, що є наслідком трансформаційних процесів в економіці країни.

З табл. 1 видно, що забезпеченість сільськогосподарських підприємств працівниками масових професій знаходиться на низькому рівні. Жодна з наведених професій не забезпечена кваліфікованими працівниками на 100%.

Таблиця 1. Рівень забезпеченості сільськогосподарських підприємств Житомирської області працівниками масових професій на 01.01.2010 р.

Перелік професій	Потреба, осіб	Наявність, осіб	Рівень забезпеченості, %
Механізатори (всього), в т.ч.:	6407	5781	90,2
Трактористи-машиністи, комбайнери	4072	3725	91,5
Водії автомобілів	2102	1894	90,1
Тваринники (всього), в т.ч.:	6523	6179	94,7
Доярки	2133	2019	94,7
Рослинники (всього)	3730	3135	84,0

Джерело: Розраховано за даними головного управління сільського господарства в Житомирській області

За останні роки відбулося не тільки абсолютне скорочення чисельності сільськогосподарських працівників, але й значно погіршився їх якісний склад (табл. 2). Сільськогосподарські підприємства Житомирської області мають низький якісний склад працівників масових професій, а саме: із всієї кількості не мають класності 65% доярок, 17% трактористів-машиністів і 69% рослинників. Але більше 40% працівників мають стаж роботи понад 10 років, а це свідчить про досить великий практичний досвід у тій чи іншій галузі і, водночас, про старіння персоналу.

Таблиця 2. Якісний склад кадрів масових професій у сільськогосподарських підприємствах Житомирської області на 01.01.2010 р.

Перелік професій	Класність, %				Стаж роботи, %		
	I	II	III	без класу	до 5 р.	5-10 р.	10 р. і більше
Механізатори (всього), в т.ч.:	28	25	26	21	17	40	43
Трактористи-машиністи, комбайнери	27	28	28	17	15	38	47
Водії автомобілів	35	26	23	16	22	44	34
Тваринники (всього), в т.ч.:	9	7	9	75	15	37	48
Доярки	12	9	14	65	15	36	49
Рослинники(всього)	10	13	8	69	19	37	44

*Джерело: розраховано за даними головного управління агропромислового комплексу

В умовах стрімкого старіння сільського населення та високої смертності сільських працівників, особливо з числа трактористів, а також дуже високого рівня зношеності машинно-тракторного парку і поповнення його одиничними екземплярами імпоротної техніки, у сільськогосподарських підприємствах постала проблема забезпеченості кваліфікованими механізаторськими кадрами, які б забезпечували його

вміле використання. Тобто, уже сьогодні існує проблема забезпечення сільгосп підприємств молодими кваліфікованими кадрами.

Адже недостатньо підготовлений, низько кваліфікований працівник не тільки не забезпечує зростання продуктивності праці, не сприяє відтворенню виробничого потенціалу, а й спричиняє значні збитки через збільшення перевитрат на ремонт та обслуговування техніки й іншого обладнання. Таким чином, нова соціальна політика України має формуватися з урахуванням не тільки реалій трансформаційного процесу й особливостей ринкової економіки, а, передусім, виходячи з принципів людського розвитку, його цілей і критеріїв оцінки.

Висновки. Отже, проаналізувавши кількісний та якісний склад працівників сільськогосподарських підприємств, нами виявлена тенденція щодо зниження загальної чисельності, а також значного погіршення якісного складу працівників через зниження їх освітнього рівня, що є негативним в господарській практиці.

Таким чином, необхідно створити моральні і матеріальні мотиви щодо залучення працівників у сільськогосподарські підприємства, покращуючи якісний рівень працівників через підвищення кваліфікації, яка являє собою поглиблення і подальше вдосконалення технічних знань, виробничого досвіду і вмінь працівників у межах їх спеціальностей, або розширення кваліфікаційного профілю працівників шляхом їх навчання іншим суміжним професіям.

Список використаних джерел

1. Лібанова Е. Л. Ринок праці та соціальний захист / Е.Л. Лібанова. – Київ., 2004. – с. 11.
2. Михайлова Л.І. Економічні основи формування людського капіталу в АПК / Л.І. Михайлова – Суми: Видавництво «Довкілля», 2003. – 326 с.